

ŠE O MANJŠINSKIH PROBLEMIH ITALIJE IN JUGOSLAVIJE

LONDONSKI SPORAZUM IN RECIPROČNOST

Dela mešanega odbora potekajo v strogi tajnosti - Proučevanje osnutka za uzakonitev našega šolstva - Mirno sožitje med dvema narodoma največja vrednota

Medtem ko pišemo, se v Rimu nadaljuje 7. zasedanje italijansko-jugoslovanskega odbora, katerega glavna naloga je, ali bi vsaj morala biti, da nadzoruje izvajanje in spoštovanje Posebnega statuta, ki je bil z londonskim sporazumom sprejet v korist in zaščito narodnih manjšin, živečih na Tržaškem ozemlju in v bivši coni B. Za to zasedanje je značilno, da potekajo dela v izredno strogi tajnosti, tako da javnost doslej ni ne uradno ne poluradno obveščena, kakšen je izid že več kot deset dni trajajočih razgovorov. V dnevnem tisku smo v tej zvezi lahko le brali, da sta odposlanci doslej proučili stanje slovenskega šolstva na Tržaškem in položaj italijanskega šolstva na bivšem področju B in da sedaj razpravljata o že toliko razkričanem vprašanju dvojezičnosti.

O problemih naše manjšine pa se je te dni govorilo tudi v okviru rimskega parlamenta. Njegova komisija za prosveto je namreč proučevala vladni osnutek za uzakonitev slovenskega šolstva na Tržaškem in Goriškem ter zakonska osnutka komunističnih in socialističnih poslancev in senatorjev, ki se pa od vladnega predloga bistveno razlikujeta, ker med drugim predvidevata ustanovitev in uzakonitev slovenskih šol povsod, kjer živi naša manjšina, se pravi tudi v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini.

JE LE GOL SLUČAJ?

Morda res ni bil samo gol slučaj, da je parlamentarna komisija razpravljala o vprašanju našega šolstva prav v dneh, ko so se o istem problemu vodila pogajanja v okviru posebnega italijansko-jugoslovanskega odbora. Pri tem pa ne moremo pozabiti, da se je že med zadnjim, to je 6. zasedanjem omenjenega odbora zgodilo nekaj sličnega. Italijanska vlada je iznenada sporočila javnosti, da je pripravila zakonski načrt za ureditev slovenskega šolstva, s čimer je očitno hotela nekoliko vplivati na potek razgovorov in pogajanj, ki jih je tedaj vodila mešana komisija.

Naj bo že kakorkoli, Slovenci v Italiji nestrpnost pričakujemo tako zaključek del parlamentarne komisije za prosveto kot izid 7. zasedanja mešanega odbora, saj se dobro zavedamo, da je od uzakonitve šolstva in izvedbe manjšinskih določil londonskega sporazuma ter ustave odvisen naš narodnostni, kulturni in gospodarski obstoj.

GONJA SE NADALJUJE

Medtem ko se v Rimu proučujejo vprašanja, ki zadevajo najosnovnejše in hkrati najsvetejše pravice vse slovenske narodne skupnosti v Italiji in vse italijanske skupnosti v Jugoslaviji, določeni nacionalistični krogi v Trstu nadaljujejo svoj protislovenski boj z očitnim namenom, da mešanemu odboru otežkočijo dela in preprečijo dosego kakšnega sporazuma. Ni sicer več množičnih nasilnih dejanj ne množičnega vzklikanja proti Slovincem in tudi dijakov s kokardo v gumbnicah je vedno manj po cestah. Kljub temu moramo zabeležiti, da so zadnji petek našli na dvorišču poslopja v ulici Montecchi, kjer sta tiskarna in uredništvo Primorskega dnevnika, bombo, ki se za srečo ni razpočila, na nekaterih stavbah v ulici Martiri della Libertà, in sicer v bližini uredništva našega lista pa so se

prve dni tega tedna čez noč pojavili sramotilni protislovenski napisi, ki so še danes čitljivi.

Gonja proti Slovincem in njihovim narodnim pravicam se spet vodi po starih, preizkušenih metodah, to je z dnevnim, tedenskim in drugim tiskom. To drži, čeprav moramo ugotoviti, da se je predzadnji teden zgodilo tudi nekaj nenavadnega: glasilno tržaške italijanske Katoliške Akcije Vita Nuova je dne 18. februarja na prvi strani objavilo daljši članek, ki zahteva, naj se londonski sporazum izvede »v njegovi celovitosti« (nella sua integrità). Ta izjava je toliko bolj zanimiva, ker je isti list, kot smo že poročali, še v številki z dne 11. februarja zagovarjal povsem nasprotno stališče. Ta preokret jemljemo z veseljem na znanje in upamo, da bo tudi bodoče pisanje lista v skladu z omenjenim stališčem.

Posebni statut dopolnjuje ustavo

Kot rečeno, je ostalo nacionalistično italijansko časopisje zvesto svoji protislovenski tradiciji. Zdi se pa nam, da je zastava tržaškega nacionalizma tokrat prešla v roke liberalnega pokrajinskega svetovalca Corrada Jonne, saj je v Piccolu objavil že dva članka proti izvajanju Posebnega statuta londonskega sporazuma. G. Jonna kot tudi drugi njegovi tovariši pa vlačijo iz svoje ropotarnice predvsem vprašanje recipročnosti, ki je baje najvidnejši in hkrati najbolj prepričljiv dokaz, da je Posebni statut neizvedljiv.

Ker vse kaže, da je recipročnost danes glavni argument italijanskih nacionalistov, menimo, da je prav, če ponatisnemo del uvodnika, ki ga je Novi list priobčil 24. marca 1955, se pravi že pred skoraj 6 leti. V članku je bilo med drugim rečeno: »Zakaj je posebni statut neizvedljiv? Zaradi tega — pravijo — ker vlada v coni B komunizem, v coni A zapadna demokracija. Na Tržaškem si Slovenci lahko ustanavljajo različne stranke, društva in časopise, onkraj meje vlada pa samo ena stranka, vsa društva in časopisi so komunistični, tamkajšnji Italijani zato niso enakopravni tukajšnjim Slovincem«.

»V takih razmerah je tako zvana reciprocnost nemogoča, to se pravi, da ne more veljati pravilo: 'Kakor ti z mojimi, tako jaz s tvojimi'. Toda kakor se zdi to modrovanje na oko razsodno, je vendarle zgrešeno:

Scelba je ravnal popolnoma pravilno, da je v pogodbi z Jugoslavijo zagotovil istrskim Italijanom določene jezikovne in na rodne pravice, pa čeprav vlada onkraj meje komunizem«.

»Kadar dve državi z različnim družbenim in političnim redom sklepata pogodbo, ne more ena od druge zahtevati, naj zavoljo tujih manjšin spremeni svoj državni ustroj, naj recimo odpravi monarhijo, da bi obe manjšini uživali iste republikanske demokratske svoboščine«.

Kot nekoč tako tudi danes, nadaljuje članek, manjšina zahteva samo to, da »država enako spoštuje materinščino vseh državljanov«. Gre torej za »jezikovno in narodno enakopravnost in za nič drugega«.

»In pri ogroženih manjšinah je ohranitev jezika in narodnosti prva in najvažnejša stvar. Vladavine se menjajo, narodi ostanejo. Če jezik umre, umre tudi narod«.

IZPOLNITE OBVEZNOSTI

Kar je bilo napisano pred skoraj 6 leti, velja za nas tudi danes. Takšno je in bo naše stališče o vprašanju recipročnosti. Prepričani smo tudi, da se nam od tega načela ni treba ničesar bati, kajti vsak človek, ki je dobre volje in ki mu je pri srcu mirno sožitje med dvema narodoma ter državama, bo gotovo soglašal z našo razlago načela recipročnosti.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

- NEDELJA, 5. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Usoda smešnega pajaca«, pravljica (Vojo Kuzmanović - Desa Kraševc), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Kdo, kdaj, zakaj — Kronika tedna v Trstu; 14.45 Zbor Slava Klavora; 17.00 Za smeh in dobro voljo (ponovitev); 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Flosar se vsak pozna, ker štrek čez ramo ima« (Lelja Rehar); 22.00 Nedelja v športu.
- PONEDELJEK, 6. marca, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Mladi solisti; 19.00 Postno predavanje — Msgr. dr. Rudolf Klincec: »Vse stvari kličejo: On nas je ustvaril!«; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 G. Paisiello: »Zaljubljeni Nina«, opera v dveh dejanjih. Približno ob 22.30 »Nove knjige in izdaje«.
- TOREK, 7. marca, ob: 18.00 Sola in vzgoja — Iv. Theuerschuh: »Vzgojna posvetovalnica«; 18.30 Tri simfonične pesnitve; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Tvoronica sanj, obzornik iz filmskega sveta; 21.30 Koncert violinista Roka Klopčiča, pri klavirju Marjan Lipovšek; 22.00 Sprehodi po antičnih gajih — Alojz Rebula: »Vergil, oče Zahoda«.
- SREDA, 8. marca, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Liki in značaji iz opernih del: »Madame Butterfly« (Igor Rutar); 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 21.00 »Razporoka«, igra v dveh dejanjih (Marco Praga - Lada Mlekuž), igrajo člani RO; 22.15 Koncert gregorijanske glasbe.
- ČETRTEK, 9. marca, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Strupi, mamila in nasladi: »Jod«; 18.30 Mendelssohnove in Regerjeve skladbe v izvedbi organista Aleksandra Esposita in violinista Mattea Roidia; 19.00 Širimo obzorja: Umetnost naših cerkva: »Prosek« (Jože Peterlin). Približno ob 21.05 Književnost in umetnost — Ruda Jurčec: Kulturno pismo iz Buenos Airesa. Približno ob 22.00 Znanost in tehnika — Aljoša Vesel: »Uho, ki prisluškuje veselstvu«.
- PETEK, 10. marca, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 19.00 Postno predavanje — Stanko Zorko: »Bog je ljubezen«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.20 Koncert operne glasbe, ki ga vodi Massimo Pradella s sodelovanjem mezzosopranistke Adriane Lazzarini in tenorista Gina Sinimberghija; 22.00 Obletnica tedna — Maks Šah: »Pred 1100 leti je umrl panonski knez Pribina«; 22.15 Srečanja s slavnimi glasbeniki: »Edwin Fischer«.
- SOBOTA, 11. marca, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Ciklamen« po povesti Janka Kersnika, za radio priredil Rado Lenček. Igrajo člani RO; 16.35 Kavarniški koncert; 18.00 Radijska univerza — Ivan Rudolf: Čudovišni rastlinstva: »Rastlina in dolžina dneva«; 18.30 Srebotnik: »Mati«, ciklus skladb za baritonista in orkester; 19.00 Pomensk s poslušalkami; 20.40 Zbor »Emil Adamič«; 21.00 Za smeh in dobro voljo.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 5. marca, nedelja: 3. postna, Bogo
- 6. marca, ponedeljek: Danica
- 7. marca, torek: Tomaž
- 8. marca, sredo: Janez
- 9. marca, četrtek: Frančiška
- 10. marca, petek: 40 mučencev
- 11. marca, sobota: Krištof

Tito v Afriki

Maršal Tito je pred dnevi došel s spremstvom na uradni obisk v Akro, prestolnico Gane. S predsednikom Nkrumahom sta že pričela razgovore o odnosih med dvema državama in splošnemu političnemu položaju v svetu.

Predsednik Tito bo obiskal še vrsto drugih afriških držav in se bo vrnil v domovino v mesecu aprilu. Za njegov obisk vlada precejšnje zanimanje tako na Zapadu kot na Vzhodu. Izven blokavske države so pričele torej igrati čedalje pomembnejšo vlogo v mednarodni politiki.

Londonski sporazum in recipročnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kdor ni skregan s pametjo in kdor stvarno gleda na položaj, ne more tudi trditi, da so določila londonskega sporazuma in zlasti njegov Posebni statut v navzkrižju z notranjo pravno ureditvijo Italije ali Jugoslavije. Tudi po sodbi mnogih Italijanov je namreč Posebni statut povsem v skladu z duhom in črko ustave ter ga lahko smatramo le za dopolnilo tistih ustavnih načel, ki se tičejo narodnostnih manjšin.

Da omenjena manjšinska določila ne nasprotujejo pravni ureditvi Jugoslavije, pa izhaja že iz dejstva, da je londonsko pogodbo že davno ratificirala beograjska skupščina, tako da je postala za vse Jugoslovane obvezen zakon.

Res je sicer, da je Posebni statut v navzkrižju z dvema členoma italijanskega civilnega, oziroma kazenskega postopnika, ven-

dar to ni in ne more biti tehten vzrok, da se ne izvaja. Neizpodbitno dejstvo je namreč, da sta bila omenjena člena sprejeta za časa fašistične diktature in z očitnim namenom, da se zapre usta pripadnikom narodnih manjšin. Bila sta torej eno izmed tolikih sredstev, ki se jih je fašizem posluževal za raznarodovanje Slovencev in drugih manjšin.

Tudi če bi ne bilo londonskega sporazuma, bi morala zato Italija ta člena odpraviti, saj očitno nasprotujeta tako črki kot duhu ustave.

Upamo, da bodo odgovorna italijanska oblastva poslušala glas vesti in stvarno gledala na položaj ter čimprej izpolnila obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnih sporazumov, kajti mirno sožitje med dvema narodoma in državama je gotovo mnogo večja vrednota, kot so gmotne koristi in strasti peščice nacionalističnih nestrpnih.

Burgiba posreduje za Alžirijo

Predsednik tunizijske republike Burgiba je prišel v Pariz na razgovore z De Gaulom. Burgibo so na letališču nadvse slovesno sprejeli. Francoski predsednik ga je odpeljal v svojo rezidenco, kjer sta začela razgovore na štiri oči o ureditvi alžirskega vprašanja. K naslednjim pogajanjem sta oba državnika pritegnila tudi izvedence. Tunizijski predsednik je po radiu sporočil, da so pogajanja potekala v pristržnem ozračju. De Gaulle je na vsak način odločen, da postane Alžirija svobodna in neodvisna republika. Zaščititi hoče seveda tudi koristi francoskih naseljencev in ohraniti deželo v francoski skupnosti. Burgiba se je obrnil tudi na alžirske voditelje s prošnjo, naj tudi oni sodelujejo za mir ter naj ločijo, kaj je bistveno in kaj je postransko za dosego

tega cilja. Od pomirjenja v Alžiriji, je dejal posrednik iz Tunisa, je odvisna usoda Severne Afrike. Zaključil je, da bomo morda že v enem tednu zvedeli za važne novice.

Razgovori v Parizu se bodo še nadaljevali. Ko bo pot že dovolj zglajena, bo morda prišel h končnim razgovorom tudi vodja alžirske za zdaj še vstaške vlade Ferhat Abas.

Liberalci so zborovali

V nedeljo se je v Rimu končalo zasedanje vsedravnega sveta italijanske liberalne stranke. Glavno besedo je imel strankin glavni tajnik Malagodi. V svojem poročilu je v prvi vrsti razpravljal o odnosih do vladajoče Krščanske demokracije. Poudaril je, da se italijanski liberalci nočejo vezati na desno s misovci, a odklanjajo tudi sodelovanje s socialisti, ker so ti preveč povezani s komunisti. Prav tako pa jim niso všeč kake zveze »s klerikalnimi, avtoritarnimi gibanji«. Za sedaj, je dejal, bo liberalna stranka podpirala Fanfanijevo vlado kot edino možno, a bo na vse njeno delo zelo kritično pazila. To politiko »cele kože in sitega volka« je odobrila večina poslancev.

Izglasovali so tudi posebno resolucijo, ki izraža med drugim ostro obsodbo dvojezičnosti za Tržaško ozemlje. Čudno je to »kritično« gledanje stranke, ki se imenuje liberalna. Svobodoljubni možje, katerih je večina zbranih pod njenim okriljem, so torej glasovali proti majhnim liberalnim pravnicam do slovenske manjšine, katere so vladni krogi pripravljeni vsaj teoretično priznati. Res čudna liberalna stranka, ki zamenjuje narodnostno načelo s šovinizmom.

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravnici ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Preokret v Kongu

Še pred nekaj dnevi so oboroženi oddelki lumumbistov v Kongu prodirali proti zapadu in zasedli mesto Luluaburg. Kazalo je, da bodo pristaši umorjenega voditelja Lumumbe dobili premoč v nemirni kotlini Konga. Saj so nekatere države že priznale Lumumbovega naslednika Gizengo za pravega gospodarja Konga. V začetku tega tedna se je pa položaj nenadoma preobrnil. Čete, ki jih je Gizenga poslal v ofenzivo, so nasprotni oddelki ustavili in zopet zasedli Luluaburg. Vzrok poraza je treba iskati predvsem v razprtijah lumumbističnih voditeljev in v zmedenosti njihovih vojakov, ki ne vedo, kdo je pravzaprav njih gospodar.

Ta kriza je ojačila položaj zapadnih voditeljev Kasavube, Čombeja in Kalondija, ki so sklenili vojaško zvezo proti Gizengi in njegovim pristašem.

Čete Združenih narodov so prejele ukaz, naj stražijo mednarodna letališča in naj nastopijo z orožjem, le če pride do nevarnih izgrediv proti mirnemu prebivalstvu.

Kljub novemu preokretu pa še ni verjetno, da se bodo v Kongu kaj kmalu duhovi pomirili. Preveč je različnih interesov, ki se med seboj križajo.

Smrt maroškega kralja in Severna Afrika

V nedeljo popoldne je umrl na operacijski mizi 52-letni sultan v Maroku Mohamed V. Majhna operacija v nosu je že dobro uspela, ko je prenehalo biti srce in je sledila možganska kap.

Mohamed izvira iz dinastije, ki vlada v Maroku že 300 let. Sedemnajst let je bil star, ko se je leta 1927 vsedel na prestol. Ker je bil moderno vzgojen, je začel obnavljati svoje kraljestvo, da je zavzeo vodilni položaj v Severni Afriki. Njegove zve-

Nemiri v Augusti

V velikem industrijskem mestu Augusta na Siciliji trajajo že pet dni stavke in hudi nemiri med delavstvom. Stavko so začeli delavci v tamošnjih čistilnicah zaradi izboljšanja mezdnih pogojev. V torek se je zbralo pred tovarnami več tisoč delavcev, ki so napadli avto ravnatelja čistilnic, ko je odhajal iz poslopja. Policija je začela metati solzilne bombe. Med prerivanjem na trgu je počila tudi ročna bomba, ki je ranila precej oseb. V bolnišnico so odpeljali pet delavcev in devet mož policije in orožništva. Val stavk zajema vedno več krajev v državi. Gospodarski krogi jim podtikajo politične namene, v resnici pa je le nekaj gnilega v socialnih odnosih med delodajalci in delavci.

Dr. H. Ferjančič

V ponedeljek zjutraj je umrl dr. Herman Ferjančič, sodni svetnik v pokoju. Novica je prišla iz Benetk, kjer je pokojni svetnik zadnja leta služboval in preživil svoj zaslužen pokoj. Sodnik Ferjančič, doma z Goč na zgornjem Vipavskem, je bil svoj čas zelo znana osebnost po vsej dolini, ker je več let služboval tudi v Ajdovščini. Za časa fašizma je bil kot zaveden Slovenec premeščen v notranjost države. Pogreb je bil včeraj v Benetkah. Gospé in sinovoma zdravnikoma naše iskreno sožalje. Rajnemu bodi večni mir in pokoj!

Iz zgodovine sladkorja

Na Jutrovem so poznali sladkor davno pred Kristusom. Indijci in Perzijci so ga pridobivali iz sladkornega trsa in so poznali že neko grobo rafiniranje. Stari Grki in Rimljani niso imeli jasnih pojmov o tem sladkorju, ki so mu pravili »indijska sol«. Svoje jedi so sladili z medom.

Gojenje sladkornega trsa v Evropi oziroma v Sredozemlju so razširili Arabci, ki so ga v 9. stoletju zanesli tudi na Sicilijo. V naslednjih stoletjih se je potrošnja sladkorja vedno bolj širila po Evropi, kar je bila predvsem zasluga italijanskih pomorskih republik Benetk in Genove.

V Napoleonovih časih, to je pred 150 leti, so imeli Angleži nekakšen monopol nad trgovino s trsnim sladkorjem in tedaj se je Napoleon trudil, da bi se po Evropi razširilo gojenje sladkorne pese. Ko je zatonila Napoleonova zvezda, so v glavnem opustili tudi gojenje sladkorne pese, ki je prišla zopet do slave proti koncu 19. stoletja.

Od vsega sladkorja, kolikor ga danes človeštvo uporablja, sta okoli 2/3 iz sladkornega trsa in 1/3 iz sladkorne pese.

ze s Francijo so bile odlične. Poslabšale so se po drugi svetovni vojni, ko se je prebudil arabski nacionalizem, kateremu se je hotel postaviti za vodjo. Leta 1953 je bil pregnan na otok Madagaskar in odstavljen kot sultan. Že čez dve leti se je zmagovalno vrnil v domovino, ker je bila Francija prisiljena priznati Maroku neodvisnost. Od tedaj je sodeloval s Francijo in je postal osebni De Gaullov prijatelj. Veljal je za treznega politika in zapadnjaško usmerjenega vladarja, čeprav je vzdrževal dobre stike tudi s Sovjetsko zvezo. Po svojem ugodnem položaju je bil določen za posrednika med arabskim svetom in Francijo, kar bi prišlo prav te dneve v poštev, ko se Burgiba pogaja za rešitev krize v Alžiriji.

Mohamedova nenadna smrt zato predstavlja hud udarec. Njegov naslednik je postal sin Monlay Hassan, ki nima takih političnihkušenj kot oče. V Parizu kakor tudi v Londonu se boje, da bo lahko podlegel raznim tujim vplivom.

Zdravi bankovci

Francoska narodna banka bo kot prva začela tiskati bankovce, ki ne bodo zdravju škodljivi. Že dolgo so kemiki proučevali, kako bi našli tako papirno snov za bankovce, da se jih ne bi prijeli bacili, ko krožijo iz rok v roke. Zdaj se jim je iznajdba posrečila. Papirju za bankovce so dodali posebno razkuževalno snov, ki bo bolezenske bacile odganjala s stotakov in tisočakov. Bogatini bodo imeli po rokah zdrave bankovce, reveži pa že tako niso imeli ne zdravih, ne bolnih.

Mrknjena jajca

Take se običajno berejo ob času kislih kumaric, ko ne vedo časnikarji, kako bi zbudili zanimanje bralcev. Letos po sončnem mrku pa čitamo, da so že na petih

krajih Italije znesle kokoši jajca z znaki sončnega mrka. Sesto je pa prinesla kazat neka ženska iz Procide pri Neaplju. Na jajčni lupini je kakor z žigom vtisnjen obod kroga, iz katerega izhajajo sončni žarki v obliki korone, kot se je videlo ob zadnjem sončnem mrku. Morda je še kod drugod kaj podobnega?

Kraljičin obisk

Angleška kraljica Elizabeta II. bo 2. maja prišla z možem na uradni obisk v Italijo. Vatikansko glasilo Osservatore Romano sporoča, da bo kraljevski par sprejel v svečani avdijenci tudi papež. Elizabeta je obiskala sv. očeta že leta 1951; toda tedaj je še bila princesinja. Takrat jo je sprejel Pij XII. Kot kraljica pa prihaja zdaj prvič k papežu. Sprejem ni samo vljudnostno dejanje, marveč je že nekaj več. Prav v zadnjem času je anglikanska Cerkev določila svojega posebnega dostojanstvenika za opazovalca pri prihodnjem vesoljnem cerkvenem zboru v Vatikanu. Kot je znano, je pa angleška kraljica dejanski poglavar anglikanske cerkvene ločine. Zbližanje te Cerkev z Rimom bo gotovo tudi našlo svoj odmev pri obisku v Rimu.

Kennedyjeva poslanica

Ameriški odpravnik poslov je izročil predsedniku Gronchiju posebno Kennedyjevo poslanico. V kratkem pismu, ki obsega dvanajset tipkanih vrst, izraža ameriški predsednik toplo željo, da bi se obstoječi pristrčni italijansko-ameriški odnosi še poglobili. Ugotavlja, da sloni prijateljstvo med obema državama na zelo trdni podlagi. Napačne vesti, da bi Kennedy stavil Italiji kakšne posebne pogoje finančne ali vojaške narave, je fanfani na seji ministrskega sveta odločno zanikal. Posebni predsednikov odposlanec Averell Harriman bo prišel 9. marca v Rim, kjer bo z italijansko vlado proučil mednarodni politični položaj.

Vse se spreminja

V nekaj tednih bo nehal drdrati po evropskih južnih železniških progah vlak, ki je desetletja veljal kot znak stare romantike. Ukinili bodo tako imenovane »Orient-ekspres«. Zginili bodo s kolodvorov in prog veliki, sinje pobarvani železniški vozovi z velikim zlatim grbom in napisom »Compagnie Internationale des Waggon-Lits«.

Od leta 1883 dalje je vozil Orient-ekspres na progi iz Pariza v Carigrad. En teden je trajala vožnja. Ob odhodu tega prvega mednarodnega vlaka so se na pariški postaji zbrali predsednik francoske republike, poslanik turškega sultana in ves diplomatski zbor. Takšen pomen so pripisovali tej mednarodni zvezi.

Po hodnikih, kupejih in jedilnih vozovih tega vlaka se je odigravalo kot na odru življenje »velikega sveta«. Orient-ekspres je nudil snov za marsikateri napet roman ali film iz življenja denarnih mogotcev, filmskih zvezdnic, pa tudi velikih ovaduhov in pustolovcev. Še kot otroci se spominjamo, kako je švigal tudi skozi naše kraje ta bajni vlak krasnih vagonov, v katerih smo si predstavljali, da se odvija kot na platnu

bajno življenje. Kuharji z velikimi belimi kapami so stali ob oknih salonskih vozov, iz katerih je dišalo po vsem dobrem. To je samo za veliko gospodo, smo si dejali, ko je vlak zginil za ovinkom.

Po drugi svetovni vojni ni več mogel živeti ta bajni »Orient-ekspres«. Ni pa bila vzrok železna zavesa. Zginil je tisti svet bogatinov, ki so si lahko privoščili vožnjo v spalnem vozu preko kontinenta. Še bolj pa je vplival zračni promet. Pet ur z letalom iz Pariza v Budimpešto je dosti bolj prikladnih, kot pa dva dni, čeprav udobne vožnje, v tem brzovlaku. Že nekaj let je bila mednarodna železniška družba spalnih in jedilnih voz primorana skrčiti število vozov od dvanajstih na tri do štiri kvečjemu.

Letos se je družba odločila, da ukine vožnje na tej progi. Ostal bo še majhen spomin v tako imenovanem Simplon-Orient-ekspresu, ki vozi iz Švice skozi simplonski predor v Trst in v Beograd. Nima pa več tistega starega sijaja in mednarodne romantike. Vse se pač spreminja, tako tudi pesem »od železne ceste«.

Tržaškega

ZOPET STAVKE

Stavkovno gibanje v ladjedelnicah v Trziču in Trstu ter v tovarni strojev pri Sv. Andreju se še ni poleglo. Delavstva se že polasča nervoznost, ker se nahajajo njihove družine v slabih gmotnih razmerah. Vodstvo ladjedelnic pa noče ugoditi zahtevam delavcev in sploh ne da nobene izjave. Zaradi stavke se pritožujejo tudi trgovci, ker je manj odjemalcev. Včeraj so se zopet vile povorke stavkajočih po Trstu in Trziču. Pomnožene straže policije in orožnikov so stražile dohode na delovišča.

V Trziču je množica delavcev, ki je že 70 ur v stavki, molče in počasi korakala proti sredini mesta. Ob mimohodu so trgovci zapirali okna v znak vzajemnosti s stavkajočimi. Pred občinsko hišo je množica nekaj časa v molku obstala, nakar se je razšla. Zvečer je tržiški občinski svet soglasno sprejel sklepe, naj ministrstvo za delo posreduje, da ne bo še dalj časa ogroženo gospodarstvo Trziča in njegove industrije.

V petek je v Trstu prišlo do hudih incidentov. Ko je povorka delavcev dospela do trga Goldoni, je policija odločno nastopila proti demonstrantom ter jih skušala razgnati. Pri spopadu je bilo ranjenih več oseb, od katerih se jih je 12 prišlo zdraviti rane v bolnišnico, oziroma k oddeiku za prvo pomoč.

Proti surovemu nastopu policije so protestirale vodstva levičarskih strank in takšno ravnanje je obsodilo tudi Združenje italij. katoliških delavcev.

Večina strank pa zahteva, naj v zadevo poseže vlada, saj gre vendar za industrijo, ki je v državnih rokah.

Sv. Križ:

ZELO USPELA PREDSTAVA SG

Slov. gledališče iz Trsta je v nedeljo uprizorilo v dvorani A. Sirk v Sv. Križu P. Golie Sneguljčico, ki je že doživela velik uspeh tako v Avditoriju kot na Opčinah. Tudi predstava v Sv. Križu je odlično uspela ter privabila veliko število poslušalcev, med katerimi je seveda bilo največ otrok. Tako pri popoldanski kot pri večerni predstavi je bila dvorana nabito polna. Opazili smo, da so nekateri učitelji nabrežinskega didaktičnega ravnateljstva pospremili k prireditvi svoje šolske otroke, kar je hvale vredno.

Upamo, da nas bo SG kmalu spet obiskalo. Naši najmlajši si pa želijo še kakšno predstavo zase.

ALI JE PRISPEVEK ZA KMEČKO BOLNIŠKO BLAGAJNO RES PREVISOK?

Ko se je bližal 18. februar, se pravi dan, do katerega je bilo treba plačati prvi rok letošnjih davkov, smo slišali, kako se je marsikateri kmetovalec pritoževal, da je prispevek za kmečko bolniško blagajno in pokojninski sklad previsok. Te dni pa smo dobili v roke kratko poročilo vodstva tržaške kmečke bolniške blagajne, iz katerega izhaja, da je blagajna imela v letu 1960 skoraj 26 milijonov lir izdatkov. Od tega

zneska je bilo 19 milijonov 519 tisoč lir izdanih za oskrbo zavarovancev, upravni stroški pa so znašali 6 milijonov 458 tisoč lir.

Nismo sicer strokovnjaki, a že na prvi pogled se vidi, da upravni stroški hudo obremenjujejo blagajno, saj predstavljajo okrog 23 odstotkov vseh izdatkov. Če omenjeno poročilo tudi pravi, da je osrednji odbor zveze kmečkih bolniških blagajn nakazal tržaški kmečki blagajni 20 milijonov 277 tisoč lir prispevka, s katerim se je poravnal skoraj ves primanjkljaj. Kolikšen pa bi šele bil prispevek, ki bi ga moral plačati posamezen kmetovalec, če bi tega nakazila ne bilo?

Vprašanje je važno in ga bo moral temeljito proučiti odbor, ki ga bodo zavarovanci morda že v kratkem izvolili.

Nabrežina:

V OBČINI DOSLEJ NOBENEGA PRIMERA SLINAVKE

V torek je na županstvu bila druga redna seja občinskega sveta. Najprej je župan sporočil, kako so bila dokončno razdeljena odborniška mesta. Odbornik Markovič je sprejel referat za finance, kmetijstvo in zdravstvo; podžupan Škerk referat za javna dela; odbornik Colja referat za tujski promet in ribištvo; odbornik Gergič referat za industrijo in jusarske zadeve; odbornik Vižintin referat za šolstvo, anagraf in kolonije; odbornik Oliva pa referat za občinsko osebje.

Zatem je svetovalec Drago Legiša v zvezi s hudo epizootijo slinavke in parkljevke na Tržaškem vprašal, ali je občina že ukrenila vse, kar je potrebno, da se ta izredno huda bolezen ne razširi tudi na ozemlje devinsko-nabrežinske občine. Pripomnil je še, da mu je bilo javljeno, da občinski živinozdravnik baje nima dovolj doz cepiva na razpolago in zato še ni mogel cepiti vse živine. Svetovalec je nadalje vprašal, ali je občina že poskrbela, da se v Devinu in Seljenu temeljito očistijo ulice in trgi, kot se je običajno vedno delalo v tem času. Poudaril je končno, da postaja vprašanje snage v tem predelu občine čedalje bolj pereče.

Na to vprašanje bo župan odgovoril na prihodnji seji. V zvezi z epizootijo slinavke in parkljevke pa je dejal, da se je za zadevo že zanimal ter ugotovil, da so doslej bila cepljena skoraj vsa goveda v občini. Poizvedel pa bo, ali je res, da ni na razpolago dovolj doz cepiva. Pripomnil je še, da v občini niso še zabeležili nobenega primera te kužne bolezni.

Svetovalec dr. Floridan je nato vprašal, zakaj je župan odločil, da bo sprejemal stranke samo dvakrat tedensko, medtem ko so vsi dosednji župani in sam g. Furlan bili na razpolago občinstvu tako rekoč vsak dan. Župan je v tej zvezi izjavil, da je res dal nabiti napis, s katerim sporoča, da sprejema stranke samo dvakrat na teden. Tako je ravnal, da se uredi dotok ljudstva. Poudaril pa je, da je doslej vsakogar sprejel tudi izven določenih dnevo, če je le

bil v uradu. Ker se vpraševalec ni zadovoljil z odgovorom, bodo o tej zadevi razpravljali na eni prihodnjih sej.

Volilna komisija in podporna ustanova

Svet je nato izvolil novo volilno komisijo ter tri člane občinske podporne ustanove. Trije prejšnji člani, med njimi dolgoletni predsednik Lambert Pertot, so namreč odstopili. V podporno ustanovo so bili imenovani Danilo Radovič in Zdravko Caharija iz Nabrežine ter Gruden Stanko iz Mavinj. Pri tej priložnosti je svetovalec dr.

(Nadaljevanje na 9. strani)

Beneška Slovenija -

SEMPETER SLOVENOV

Poleg Čedadada je bil že od nekdanj Sempeter ali Špeter Slovenov središče Beneških Slovencev. Semkaj so hodili ukaželjni dečki v šole, ko so končali osnovne. Slovenskih šol seveda ni bilo in jih še ni. Trdno pa upamo, da bomo le kdaj prišli do njih, saj je to naša pravica. V območju slovenskega ozemlja videmske pokrajine obstajajo danes izven osnovnih šol le redke višje. Danes prihajajo v poštev za naše otroke predvsem obrtne šole. Ena je pri nas, druga v Režiji. Tja zahajajo tudi naši šolarji. V tretjo, v Čenti, le redki. Sliši se, da bodo odprli še eno v Šlenartu.

Pri tem je nekaj premisleka potrebno. Naša mladina hodi v tujino na delo. Največ v Švico in v nemške kraje, v rudnike, na ceste, pa tudi v tovarne. Prva težava, na katero naletijo, je jezik, nemščina. Naš izseljenec se ne zna izraziti, še v italijanščini slabo, kaj pa šele v nemščini. Kako bi bilo torej potrebno, da bi se na omenjenih šolah uvedel pouk nemščine. Praktičen pouk, za vsakdanje izražanje, ne pa kaka mrtva literarna tvarina, ki jo učenec pozabi, brž ko vstane iz šolske klopi. Pouk tujega jezika, v tem slučaju nemščine, bi zelo pomagal našim ljudem v tujini!

IZPOD MATAJURJA

Tudi po naših bregovih so zapihale pomladne sape in zvale na delo po njivah, kolikor jih pač imamo za poldrugo ponjavo ali le kaj malega več. Obetamo si, da bo letos kaj bolj obdelano in da bo kaj več pridelka kot lani. Upamo pa tudi na kak dohodek od tujkega prometa in od izletnikov, ki so se začeli zanimati za skrite lepote naših gora in dolin. V ta namen so se pri nas izboljšala gostišča in tudi prometne ceste so marsikje že bolj popravljene.

Toda pri nas še vedno obstajajo neke ovire, ki branijo, da bi se gospodarji in izletniku kretali svobodno in brez strahu, da zapadejo pod kakšen paragraf. Določene odredbe, ki izvirajo še od vojaških oblastev, ovirajo sečnje ali pa pogozdovanje; ni jasno, kje smeš izvesti kako melioracijo na svojem polju in kje ne. Posebno blizu meje je to nerodno. Povsod so še stare table z napisi in črtežem, da se ne sme izletnik približati meji in fotografirati. Naši najbolj vabljivi vrhovi so v »prepovedanem« pasu. Turist pa ne bo brodil samo po dolini. Če ga ne puste tudi na razgledne točke, gre raje drugam. Mislimo, da so dandanes že

NOVI SVETOVALCI

Po smrti dr. Angela Culota, ki je bil predsednik pokrajinskega sveta in obenem goriški občinski svetovalec, sta izpraznjeni dve mesti. Na njegovo mesto v pokrajinskem svetu bo gotovo prišel dosedanji podpredsednik Polesi, ki je že tako vodil posle, odkar je bil predsednik Culot bolan. Za njegovega naslednika v občinskem svetu še ni gotovo, kdo bo prišel. Po številu glasov na listi krščansko-demokratskih kandidatorov bi prišel Vezil.

Poteguje se pa za nova mesta nihče preveč, ker bodo z bližnjimi volitvami prišle tudi nove spremembe.

Kanalška dolina

toliko svobodni časi, da smejo tudi v naše kraje izletniške skupine, pa naj govore ta ali oni jezik, da ne bi nihče brž za njimi pozvedoval, odkod so, kaj so govorili, jedli in pili. Če bodo še obstajale razne omejitve svobodnega kretanja, pozvedovanje za vsakim tujcem, je škoda, da se naši župani posvetujejo, kako bi dvignili tujski promet.

ČEDAD

Huda nesreča je prizadela v nedeljo popoldne 67-letnega Petra Jurija iz Čedada. Priletni mož je prebival v hiralnici. Sončno popoldne ga je zvalo na sprehod. Komaj je stopil iz hiralnice in hotel prekoračiti cesto, že ga je zadel nepreviden avtomobilist ter ga treščil na asfalt. Stari Juri se je hudo pobil po glavi. Nezavestnega so ga prepeljali v bolnišnico.

Ta nesreča nas zopet sili, da pokažemo s prstom na prehitre vozače. Zlasti po naših cestah tako dirjajo, da so zares stari ljudje in otroci v stalni nevarnosti.

SMRT KOSI

Dne 13. februarja je v bolnišnici v Čedadu umrl Jožef Kverčič iz Cel pri Prapotnem. Učakal je 70 let starosti. Tudi njega so izmučili delo in tegobe življenja. Pokopali so ga v domači fari.

V čedadski bolnišnici je nekaj dni za njim zatisnila trudne oči 66-letna gospodinja Elija Blazutič. Doma je bila iz Sevca pri Lesah. Rajnica je zadnje čase zelo trpela, saj jo je skoro celo leto priklenila huda bolezen na bolniško posteljo. Tudi njo so pripeljali domov na zadnje počivališče. Naj družine tolaži dobri Bog, pokojna naj pa uživata večni pokoj!

TRBIŽ

Že dolgo časa se ni slišalo, da bi se v naši okolici pojavili kaki zmikavti ali tatovi. V nedeljo ponoči pa je nočni čuvaj le zgrabil enega. Pa se ne more pohvaliti s kdekakšnim »plenom«. Čuvaj je pogledoval okrog hotela »Tarvisio«, če so vsa okna in vrata dobro zaprta. Kar opazi temno postavo, ki je nesla na rami nekakšno stojalo iz železa ali bronca. Zagrabil je nosilca za rokav, nekega Matijo Etzthalerja, ki je znan po svoji odljudni naravi. Možak se je izgovarjal, da je stojalo stalo na verandi omenjenega hotela. Zdelo se mu je staro in ga je hotel prodati za staro železo. Taki izgovori pa Matiji niso prav nič pomagali. Peljali so ga zastonj v Pontebo v zapore.

SLOVO

Gospod Mazora, kaplan na Travniku, se bo v kratkem poslovil od nas. Morda že čez dve nedelji, ko bo župnišče v Sempolaju, kamor so ga cerkvena oblastva nenedoma prestavila, popravljen. Goriški verniki so še vedno žalostni zaradi odhoda priljubljenega kaplana. Za nedeljo, 5. marca, so napovedali nabirko za odhajajočega, da mu jo poklonijo v dar za njegovo požrtvovalno delo v korist verskega življenja, za njih otroke in za temeljni nauk, »pojditite in učite vse ljudi.«

Zbirka nima namena nabirati kake vsote, ki naj bi g. kaplana gmotno podprla. Hoče le dokazati hvaležnost vernikov. Zato naj vsakdo odrine svoj prispevek, čeprav skromen, da bo g. Mazora vide!, da smo ga res imeli radi.

Goriški verniki

RUPA — GABRIJE

V zadnjih lepih, sončnih dnevih je kar veselje gledati, kako se po naših njivah in poljih gibljejo pridne roke. Kmetovalci morajo opraviti, kar so zamudili v prejšnjih deževnih dneh. Od zore do mraka prepeva traktor svojo pesem. Zgodnji grah in prve povrtine so že posejane. Če bo lepo vreme trajalo, bomo letos bolj zgodaj vse obdelali kot prejšnja leta. Upamo tudi, da se bo še držalo vreme, saj je »svet' Matija, ki led razbija« že za nami.

Nekaj bi pa še radi prišepnili našim dekletom in ženam. Naj bi lebo posejale, potaknile in preuredile rože in cvetje po vrtovih in tudi lončnice po oknih. Včasih so se naše kmečke hiše kar smejale v živobarvnih cvetovih na oknih in okrog ograj. Duh-teči nagelj, polnocvetne begonije in kar je še teh lepih cvetov, naj zonet vzbrste dekletom — pa tudi fantom v veselje.

POSLEDICE SLINAVKE

Zaradi kužne bolezni pri goveji živini bodo vsi obmejni bloki do 9. marca zaprti. Posledice tega ukrepa na se poznajo zlasti v goriških trgovinah. Imeli smo priložnost razgovarjati se z nekaterimi trgovci v Raštelu. Praskajo se po glavi, ker so trgovine prazne in ni zvečer potreba niti pet minut časa, da preštejejo dnevni izkupček. Manjkalo namreč odjemalci z onkraj meje. Nekateri trgovci, ki so še prejšnji teden izkupili po 30.000 lir dnevno, gledajo zdaj žalostno zvečer v predalu bore par sto lir. Marsikateri hujskaški list se je prej norčeval iz »ščavov«, ki so prihajali kupovat v mesto »con lo zaino da Trebussa o Ternova« (z nahrbtnikom iz Tribuše ali s Trnovega). Danes pa bi trgovci radi videli te ljudi, ki so nosili po malem tisočake trgovcem po Raštelu, v »Stando« in vsem ostalim. Resni trgovci se zdaj, ko je meja zaprta, še bolj zavedajo, kako abotno je pisanje takih nacionalističnih hujskačev. Za te bo na morda prav slinavka - narkljevka imela to dobro posledico, da bodo sprevideli, kako smo drug drugemu potrebni.

Jezičo se tudi gospodinje, ki so prej kuhale dobro juho, zdaj pa režejo zelenjavo

Iz Goriške

za opoldansko skuho. Zmanjkalo je meso z onkraj meje. Prizadeti so tudi hudi kadilci, ker se morajo zadovoljiti z dražjimi cigaretami. Tako da marsikdo tarna, eh, ta slinavka!

STEVERJAN

Števerjanska občina je spet zbudila nekaj zanimanja, odkar sta župan Podveršič in podžupan Terpin dala, po vzgledu drugih županov, neke izjave v revijo Iniziativa I-sontina. Njune besede so mnogo previdnejše kot one iz Doberdoba, katere je potem isti urednik nelojalno izrabil. Vendar so tudi njune izjave izzvale odgovor v 6. številki goriškega liberalnega glasila La Gazzetta. V dolgem članku napada baron Formentini oba naša občinska moža, češ da sta se preveč pohvalila in da v naši občini le ni res vse tako odlično, kakor ona dva pribevevdujeta. Najprej jih prijemlje zastran cest in pravi, da so stranske poti, posebno Vklancu, popolnoma zanemarjene. Prav tako pobija županove trditve, da je občinska razsvetljava zadostna. Baron trdi, da je zastarela in da je premalo luči.

O cestah in razsvetljavi ima baron prav. So pa druge ugotovitve našega barona, katere so mu narekovali bolj osebni nagibi. Naša moža sta uredniku »Iniziativa« govorila o položaju kolonov in da je mladina prisiljena odhajati z rodne grude in iskati lažjega življenja celo v tujini. Dopisnik na hoče prikazati, da koloni kar dobro izhajajo in navaja kar svoje veleposestvo. Pravi, da njegovi koloni iz srca radi sodelujejo pri izboljšanju gospodarjevih zemljišč, kar naj dokazuje nagrada, katero je njegov veleposestniški obrat prejel od kmetijskega ministrstva.

Mi prav nič ne dvomimo, da je baron prejel nagrado in še medaljo povrh, a s tem še ni rečeno, da so njemu podložni koloni kar nebeško veseli s svojim stanjem. Že sistem kolonata sam po sebi je nekaj takega, kar bi ne smelo več obstajati v današnjih časih.

Ob koncu se baron Formentini še pritožuje, da ni sedanja občinska uprava prav nič podprla prizadevanj nekega odbora, ki prireja poletne slikarske tekme z nagrado »Premio di Pittura S. Floriano«. Vsi vemo, da je to baronova osebna pobuda. Tekma se vrši na njegovem vrtu in vinotoču; privabila je že tudi nekaj njegovih goriških prijateljev. Ni pa imela nobene zveze z našim ljudstvom, to se pravi s pristnimi Števerjanci. Vsaka zamisel za privabo tujcev je dobra, a ni ravno nujno, da mora cela občina podpreti koristi ene osebe in zlasti, če so te še politično pobarvane in izključujejo naše slovensko prebivalstvo.

SMRT

V ponedeljek zjutraj je po hudi bolezni umrl g. Peršolja, gospodar znane gostilne »Pri treh prijateljih« blizu pošte.

Poslovil se je s tega sveta v krepki moški dobi 52 let. Strla ga je notranja bolezen, kateri se je pridružila še zahrbtna pljučnica. Zapušča ženo, sina in hčerko, katerim izrekamo naše sožalje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

NAŠA ANKETA

Kaj menite o Združeni Evropi?

S to številko lista odpiramo anketo »Kaj menite o Združeni Evropi? Kaj pričakujete od nje in česa se bojite?«

Ideja Združene Evrope se nedvomno vedno bolj širi in je zajela široke plasti tudi med slovenskim ljudstvom, tembolj, ker se zdi, da prinaša malim narodom uresničenje mnogih njihovih upov in da bo napravila hkrati konec njihovega strahu za narodni obstoj, ker bo onemogočila vse samovoljnosti velikih narodov. Tako si jo vsaj mnogi zamišljajo. Vprašanje pa je, če ni to le nekoliko preveč idealizirana predstava bodoče Združene Evrope. Kaj menite Vi? Anketa naj bi pokazala, kaj mislijo o tem Slovenci od izobražencev do delavcev in kmetov, zlasti pa tudi mladina.

Najprej smo se obrnili z zgornjim vprašanjem na znanega politika in bivšega poslanca primorskih Slovencev v rimskem parlamentu.

DR. ENGELBERT BESEDNJAK:

Verujem v Združeno Evropo, ampak svet se zaradi nje ne bo preobrnil. Problemi bodo ostali v bistvu isti, kot so danes. Le reševali jih bodo s primernejšimi sredstvi, z nacionalno strpnostjo in razumevanjem. Združena Evropa se mi zdi tudi praktično uresničljiva.

Seveda ostane vprašanje, kakšen bo položaj majhnih narodov v njej.

INTELEKTUALEC:

Združena Evropa je nedvomno lepa ideja, vendar se mi zdi še daleč od uresničenja. Tiste »evropske skupnosti«, ki že obstajajo, pomenijo gotovo lep napredek v primeri s preteklostjo, vendar so čisto nekaj drugega kot tisto, kar si predstavljamo pod Združeno Evropo. Bojim se, da je v pisanju in govorenju o Združeni Evropi mnogo zmede. Vsakdo jo razume po svoje in seveda tako, da bi imel on korist od nje. Italijani jo razumejo zlasti v smislu, da se bodo odprle njihovim brezposelnim in njihovi povrtini ter južnemu sadju vse meje. Nemci tako, da bodo lahko s svojim denarjem poljubno nakupovali zemljo in tovarne vseh psov, kjer se jim bo zahotelo, in Francozi tako, da se bodo drugi topli za njihove kolonije.

Naivneži pri Slovencih si predstavljajo Združeno Evropo kot nekako vseevropsko narodno »zedinjenje«. Če govorite z raznimi našimi mlajšimi intelektualci, se boste lahko prepričali o tem. Zato se jim tudi ne zdi več vredno delati za narodne koristi, češ saj v Združeni Evropi bo slovenstvo tako anahronizem, ker bodo narodi izginili.

Lep nastop na Opčinah

V nedeljo, 26. februarja zvečer, je uprizorila mladina iz Doline v dvorani Marijanišča igro v treh dejanjih »Iz starih časov«. To je bil prvi javni nastop nove igralske skupine, ki jo vodi preč. g. Grmek.

Z ozirom na to, da so skoro sami začetniki, so se kar dobro odrezali in bili deležni prisrčnega priznanja. Odlikovala sta se zlasti natakarka Rezi in župan Martin, a tudi drugi niso zaostajali. Po igri so uprizorili še majhen skeč, seveda humoriističnega značaja.

Dvorana je bila polna, kar ponovno potrjuje, da naši ljudje niso brezbrizni do kulturnih prireditev, kot tako pogosto slišimo. Treba jim jih je le nuditi. Večkrat je tako tarnanje le izgovor, da ni treba nič delati.

Openci smo v resnici hvaležni delavski mladini iz Doline, da nas je obiskala in nam pripravila dve uri lepega užitka in tudi sproščenega smeha. Želimo si, da bi še prišli med nas.

NE BODO SE RAZSLI

Svetovno znana plesna skupina Marquisa de Cuevas bo kljub smrti svojega mecena obstajala dalje. Pogodbe, ki vežejo skupino za nastope v Španiji, Portugalski, Združenih državah in Parizu, bodo točno izpolnili.

To je izrazito zmotna in nazadnjaška miselnost, ker so bili vedno in so zlasti v moderni dobi nosilci zgodovine le narodi. Združena Evropa, ki bi hotela izbrisati narode, bi uničila lastno življenjsko silo in kulturo. In če bo kdaj prišlo do Združene Evrope (toda prej morajo biti seveda rešeni še mnogi problemi med narodi), bodo morali biti interesi majhnih narodov v njej popolnoma zavarovani.

Tudi v Združeni Evropi bodo seveda še obstajale nacionalne države naprej, le meje med narodi bodo odprte. Majhni narodi pa bodo morali vedno imeti možnost, da se obranijo invazije naseljencev od drugod, da ne postanejo manjšina na lastni zemlji, in pa gospodarskega zaslužnjenja, ker narod, ki ne odloča sam o svojem gospodarstvu, ne more biti svoboden.

Razstava v Gorici

Od 4. do 13. marca bo mladi goriški umetnik Jože Cej razstavljal v dvorani zbornice za trgovino, industrijo in kmetijstvo. Cej se bo prvič predstavil javnosti z večjo osebno razstavo. Udeleževal se je sicer že prej drugih skupnih umetniških razstav. Na ogled bo to pot postavil 15 oljnih slik ter 10 akvarelov. Umetnik ljubi pokrajino; zlasti goriški milje in Kras sta mu prirastla k srcu. Pripominjamo, da je Cej absolvent goriških višjih slovenskih srednjih šol. Zdaj si pa pogumno utira svojo življenjsko pot. Zato vabimo občinstvo, da obišče razstavo, ki bo odprta ob delavskih in prazniških od 10. do 13. ure in popoldne od 16. do 20. ure.

Začne in konča se z igro

V bližini mesta Burdu v južnovzhodni Anatoliji so v zadnjem času našli ostanke kulture, ki je mnogo starejša kot sumerska. Mladi britanski arheolog James Mallart, ki vodi izkopavanja v Mali Aziji, je našel pri ljudeh kamnite dčbe petega in šestega predkrščanskega tisočletja dobro razvito lončarsko umetnost in ostanke hiš iz ilovnate opeke. Zidali so takrat poltorisih, kot jih v tistih krajih uporabljajo še danes. Hiše so bile deloma dvonadstropne in so imele prava stopnišča. Mlinski kamni in ostanke ognjišč, med katerimi je videti tudi slamo, dokazujejo, da so prebivalci poznali že tudi poljedelstvo. Najbolj nenavadno odkritje Mallarta je pa sledeče: v hišah so našli kocke iz kosti. Pri izkopavanjih zaposleni delavci so takoj ugotovili, da so najdene kocke del igre, ki jo v tistih krajih igrajo še danes in ki se je torej ohranila sedem tisoč let.

SLIKAR R. HLAVATY

je zadnja leta priredil celo vrsto zelo uspešnih razstav. Nedavno je zaključil osebno razstavo v novi tržaški razstavnici dvorani »Alla Loggia«

R. Hlavaty: Hiše v mestu (akvarel)

Zanimivo predavanje

V soboto zvečer je Slovensko planinsko društvo v Gorici povabilo svoje člane in prijatelje k zanimivemu predavanju. Govoril je Aleš Kunaver, si se je udeležil jugoslovanske odprave na Trisul II. in III. v Himalaji. Predavanje, ki je trajalo skoro dve uri, so spremljale skioptične slike. Dvorana pri Zlatem pajku je bila polna poslušalcev, ki se niso prav nič dolgočasili, čeprav je predavanje trajalo toliko časa.

Ugotavljamo, da je malokdaj, tudi pri gledaliških nastopih, dvorana tako polna. Vsekakor je to znak, da take vrste poučnih predavanj same po sebi ljudi vlečejo. Zato izražamo željo, da bi Planinsko društvo, ki si je izvolilo tudi nov odbor, priredilo še kaj podobnega. V Gorici imamo že tako malo kulturnih prireditev, če so, pa se omejujejo le na ožji krog. Torej so splošna kulturna predavanja še tem bolj potrebna. Sodba, da naši ljudje niso dovzetni za take vrste prireditev, ne drži.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 4. marca, ob 20. uri v Avditoriju v Trstu

Coodrich - Hackett

»DNEVNIK ANE FRANK«

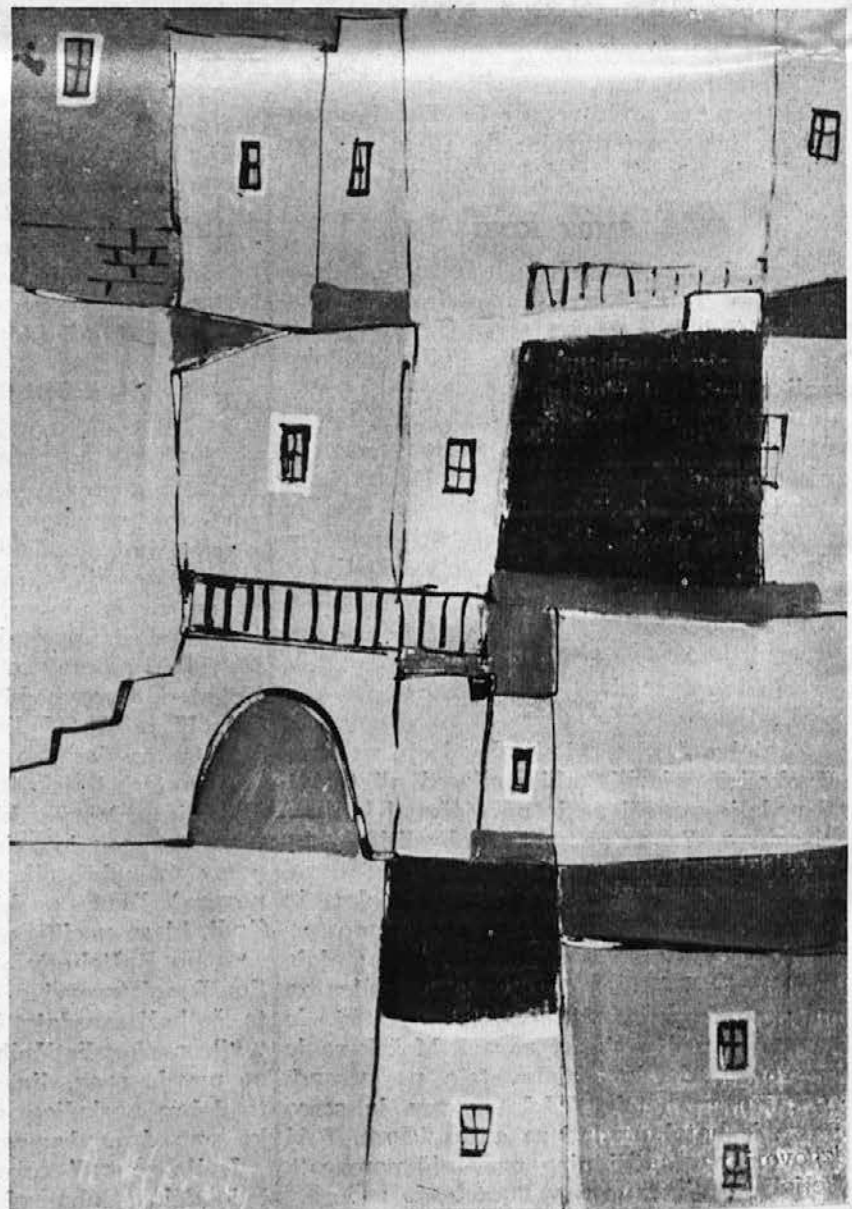
zadnjič

ZELO ZNIZANE CENE

V nedeljo, 5. marca, ob 16. uri v Avditoriju v Trstu

Pavel Gojla

»SNEGULJICA«

GOSPODARSTVO

Luna, zvezde in kmetijstvo

Astrologija ali zvezdarstvo pomeni razlaganje preteklih in sedanjih pojavov ter napovedovanje prihodnosti iz zvezd. Astrologija je stara že tisočletja. Nekateri jo smatrajo za znanstveno vedo, drugi pa za bajeberstvo in šarlatanstvo. Astrologija pa je kljub zaničevanju mnogo bolj razširjena, kot se navadno misli, saj o njej imamo mnogo knjig, izhajajo posebni časopisi, obstajajo posebni klubi itd. V ZDA cenijo številno astrologov na 30.000; pišejo v dvajset posebnih strokovnih listov in vzdržujejo astrološke rubrike v nad 2.000 dnevnikih. Letno potrošijo Amerikanci do 200 milijonov dolarjev samo za horoskope, to je za napoved usode iz zvezd. V Parizu vodijo za astrologe posebno poklicno listo, na kateri je nad 3.500 imen. Podobno je tudi drugod in nič drugače v Italiji, kjer je — posebno v mestih — vse polno vedeževalcev, kartomanov — napovedovalcev usode iz igralnih kart, hiromantov — napoved usode iz potez na roki — in astrologov. Skoraj vsi listi, dnevniki in tedniki pa objavljajo horoskope.

V ZDA so zveze znanstvenih organizacij ustanovile posebno stalno komisijo z nalo-

go, da prouči vse astrološke zakone, ki bi bili javljeni s katerekoli strani. Proučevanje teh zakonov je dokazalo, da so bile doslej predložene samo neutemeljene trditve, ki nimajo nobene resne znanstvene osnove.

Nihče seveda ne taji, da mnogi pojavi na zemlji niso odvisni od zvezd: letni časi so pač odvisni od staleža sonca v dvanajstih nebesnih znamenjih. Od lune je odvisno morsko prelivanje označeno s plimo in oseko, kot so tudi od položaja odvisni lune različni mrki: pri zadnjem sončnem mrku se je luna postavila točno na pot žarkov, ki jih sonce pošilja na zemljo.

In vpliv na kmetijstvo? Sončna toplota je prvi pogoj vsega življenja na zemlji. Luna sama na sebi nima nobenega vpliva, pač pa vplivajo žarki, ki prihajajo iz sonca in drugih nebesnih teles in ki se združijo (polarizirajo) na luni, od koder se odbijejo na zemljo.

Glede na vse ostalo pa še vedno tavamo v popolni temi. Dejstvo je, da prihajajo na zemljo žarki zvezd našega osvetja (Rimske ceste) in drugih osvetij, ki so oddaljena od zemlje milijone svetlobnih let. Od

vseh teh žarkov znanstvo nekatere spoznava in proučuje. To so kozmični žarki, radiovalovi, infrardeči žarki itd. Kakšen vpliv imajo ti žarki na nas, na živali na rastlinsko življenje na zemlji itd.? Vprašanja, za enkrat brez odgovora.

Razvija se nova veda — astrofizika, ki bo odgovorila na ta vprašanja in prej ali slej bomo vedeli, ali smemo sejati zjutraj ali zvečer itd. Astrofizika je sicer še docela v otroških letih, a povedala bo človeštvu mnogo. Odpravila pa bo zlasti astrologijo, hiromantstvo in podobne lažne »vede«, ki imajo samo en cilj: izpuliti iz lahkoverneža čimveč denarja. O tem se lahko vsakdo sam prepriča. Naj predloži iste podatke različnim astrologom in videl bo, koliko horoskopov bo dobil, ki se bodo drug drugega izključevali.

Klorofil = zelenilo

Klorofil ali rastlinsko zelenilo je sestavljeno iz ogljika, vodika, kisika, dušika in magnezija. Od rudninskih snovi vsebuje torej samo magnezij in od tod izvira važnost magnezija kot gnojila. Od klorofila je odvisen razvoj rastlin, njih korenin, stebela in listov, cvetja in plodov ter beljakovin, maščob in škrobovin v plodih: torej vse!

Tudi industrija izrablja klorofil v najrazličnejše namene, predvsem za sestavo zdravil, lepotil ali kozmetičnih predmetov, zobnih krem, pripravkov za odpravljanje neprijetnih duhov, za barvanje itd. Ker se potrošnja klorofila vedno bolj širi, je razumljivo, da skušajo odkriti postopek, kako bi pridobivali klorofil umetno, a to se še ni posrežilo. To bi bila sploh največja iznajdba vseh časov, saj bi bil s tem napravljen velik korak k cilju človeškega stremljenja, da si zagotovi dovolj hrane za vse čase. Danes pridobivajo največ klorofila iz kopriv: iz vsakega kilograma svežih listov dobijo poldruhi gram klorofila.

Gnojite tudi s kalijem

Naši kmetovalci uporabljajo precej umetnih gnojil, a gnojijo predvsem s superfosfatom (perfosfatom) in amoniakom. Pod tem imenom navadno razumemo dve umetni gnojili, ki vsebujeta dušik (azoto): žveplenokisli amoniak (solfato ammonico) in apneni soliter (nitrato di calcio). Ta gnojila pa nudijo rastlinstvu samo dve od treh nujno potrebnih snovi, ker manjka kalij (potassa).

Kalija potrebujejo vse rastline in le redkokdaj ga najdejo dovolj v zemlji. V naših navadnih, zlasti kraških zemljah ga je redno premalo; dovolj ga je le v težkih ilovicah. Od rastlin, ki jih pri nas gojimo, potrebujejo mnogo kalija predvsem krompir, koruza, detelja in grah. Te rastline morajo dobiti na vsakih 100 m² površine vsaj 2 kg kalija, najbolje v žveplenokisli obliki (solfato potassico). Žveplenokisli kalij raztrosimo vrhu preoranega, a še ne pobranega zemljišča, to je pred sajenjem in sejanjem; stara deteljišča pa najprej prevlečemo z ostro brano, potem raztrosimo umetno gnojilo.

Učinek kalija se kaže v tem:

pri pšenici so zrna težja, bolj polna (večja specifična teža);

pri krompirju, koruzi, in paradižnikih pa so plodovi (gomolji, klasi) večji in težji ter vsebujejo več škroba in več sladkorja;

pri stročnicah in deteljah je pridelek mnogo večji in ima več beljakovin ter škroba;

pri trtah in sadnem drevju vsebujeta grozdje in sadje več sladkorja in imata več arome;

kalij pospešuje pri vseh kulturah večjo zgodnost, čvrsteje zdravje, trpežnost in povzroča, da je barva pridelka bolj živa.

Zato kmetje ne smejo nikdar pozabiti, da gnojenje s kalijem poveča in izboljša pridelke. Prav je, da se danes vedno bolj širi uporaba sestavljenih gnojil, ki vsebujejo vse glavne sestavine, mnoga pa tudi celo kopico drobnih rudnin, ki jih rastline sicer ne potrebujejo v velikih količinah, a jih vendarle morajo imeti. Taka gnojila so »fosfzato potassico«, »PKN« in druga. Pri teh je treba paziti na odstotek posameznih snovi, kar je ali bi vsaj moralo biti navedeno na vrečah.

ŽENA IN DOM

IZOGIBAJMO SE GRETJA ALI PREGREVANJA JEDI

Skrbno in pravilno pripravljene sestavljene hrani lahko odvzamemo vso vrednost, če z njo napačno ravnamo, če jo namreč nepotrebno predolgo grejemo, kar utegne uničiti življenjsko važne hranilne snovi.

Iz kakšnih razlogov nastajajo te napake? V obratih večasih prezgodaj pripravijo obroke, ker imajo premalo kuhalnih mest ali premalo posode za kuhanje. Mnogokrat primanjkuje tudi osebja. To se dogaja tudi v domačih gospodinjstvih. Družinski člani prihajajo često prepozno k obedom ali morda uživajo ostanke prejšnjih obedov. Razširjena je razvada, da kosilo pripravijo že zjutraj in ga do opoldne pogrevajo. To delajo zlasti podeželske gospodinje, misleč, da si s tem olajšajo delo, ker se po pripravljenem kosilu lahko posvete drugim opravkom, čeprav bi verjetno prav tako dobro opravile najprej delo v hiši in gospodarstvu in bi se šele nato lotile kuhanja.

Nepotrebno dolgo gretje slabo vpliva na videz, barvo in sestavo jedil. Vonjave se hitro porazgube in hrana nima več pravega okusa. Posebno velika škoda nastane zaradi izgube zaščitnih snovi, kot n. pr. vitamina C. Pri zelenjavi in sadnih jedeh se pri enournem gretju izgubi 50% vitamina C. Pri osemurnem pa že 80%.

Vešča gospodinja mora vedeti, koliko časa potrebuje za pripravo obeda in koliko časa za pripra-

vo različnih jedi. To seveda ne gre brez preišljevanega načrta.

Kaj pa naj ukrenemo, če se ni mogoče izogniti pogrevanju jedi? V takem primeru je bolje, če jedi ne pogrevamo, ampak jih ohladimo in jih šele neposredno pred obedom pogrejemo nekako na 50 do 60 stopinj C, to je, nekaj više, kot znaša telesna toplota. Na ta način varujemo biološko vrednost jedi.

Ob tej priliki naj posebno poudarimo še važnost sveže zelenjave. Pri pogretilih obedah ne smemo nikoli pozabiti nanjo, ker s svežo zelenjavo zelo povečamo biološko vrednost hrane.

MODA ZA POMLAJEVANJE MOSKIH

Mednarodna krojaška zveza je nedavno prikazala v Parizu novo moško modo s sledečimi značilnostmi: ravni suknjič in precej ozke hlače brez zavihka. Barve so temne in eleganten moški bo v tej sezoni izbral temnosivo blago. Po novi modi so plašči ravni in se zapenjajo z dvema gumboma. Še zmeraj so kratki, toda manj kot prejšnja leta. Krojni so tako, da je zelo poudarjena hrbtna širina. Reverji so ozki. Pas je nekoliko dvignjen in poudarjen, na hrbtni strani samo nakazan.

Hlače so po vsej dolžini ozke (od 19 do 22 cm), zavihan hlačni rob pride v poštev samo pri športnih oblekah.

Strokovnjaki pravijo, da je to moda, ki moške pomladuje.

O primeru kužne bolezni v bližini Zgonika

Na neki kmetiji v bližini Zgonika je prejšnji teden hudo zbolel vol. Pred pogibom so ga zaklali in nato še razčetrili. Preden je pa meso šlo v uporabo, so z laboratorijsko analizo ugotovili, da je žival zbolela za vraničnim prisadom. Ker gre za primer, ki je imel precejšen odmev v tržaški javnosti, smo naprosili strokovnjaka, naj o tej hudi bolezni nekaj napiše za naš bralce. (Ured.)

»Vranični prisad« je kužna bolezen, ki napada govedo, ovce, koze in včasih tudi konje ter prašiče. Naši ljudje ji pravijo črnica, ker pri obojenju živalska kri postane zelo temna in gosta, a se ne strdi. Italijani bolezen imenujejo »carbonchio ematico«. Povzročitelj bolezni je tako imenovani bacilus anthracis in spada v vrsto tistih bacilov, ki ustvarjajo trose. Inkubacijska doba traja od 2 do 8 dni.

Povzročitelji bolezni pridejo v telo kot trosi, in sicer z okuženo krmo. Nevarna je tudi voda, ki je okužena z bacili in s trosi. Voda se lahko okuži, če je v bližini napajališč kakšna mrhovina. Živina pa se lahko okuži, če se napaja iz rek, ob katerih so tovarne usnja. Vzrok okužbe je tudi seno, ki prihaja iz krajev, kjer stalno razsaja vranični prisad. Živali se nadalje lahko okužijo tudi z ribjo moko ali z moko nesežganih kosti.

Potek bolezni

Iz trosov se v telesu razvijejo bacili, ki se hitro razmnožijo ter s krvjo razširijo po vsem telesu. Potek bolezni in njeni znaki so različni. Žival zelo pogosto pogine kar čez noč. V takih primerih bomo zjutraj našli poginjeno žival z močno napetim trupom. Iz vseh telesnih odprtih — gobca, nosnic itd. — se cedi krvava tekočina. Zaradi bolezni se mnogokrat živali samo napno in nato poginejo brez drugih vidnih znakov vraničnega prisada. Pri počasnem poteku bolezni pa živali prenehajo jesti; prežvekovalci ne prežvekujejo več. Pojavi se zelo visoka temperatura (do 42 stopinj C), pri čemer so živali klavrne ali nemirne. Iz telesnih odprtih se prične iztekati neka krvava sluz in žival težko diha. Tudi v takih primerih je potek bolezni zelo hiter in živali poginejo, ker navadno ni pomoči.

Pri tistih oblikah vraničnega prisada, ki nastane zaradi okužbe skozi kožo, opazimo na živalih otekline. Te so spočetka vroče, nato mrzle in neobčutljive ter splahnejo ali se ognijo. To obliko bolezni zdravimo s

kirurški posegom in z zdravilnim cepitvjem. Če pa človek užije okuženo hrano, zlasti ne dobro prevreto meso, se lahko zgodi, da umre.

Vranični prisad je razširjen po vsem svetu. Hudo razsaja v Aziji (zlasti v Indiji) in v Južni Ameriki. Dobimo pa ga tudi v nekaterih slovenskih krajih, saj so nekatera področja — ob rekah Savinji, Dravinji in druga — stalno okužena. Stalno okuženi so tudi nekateri kraji v Vipavski dolini, zlasti v bližini Štomaža. V Italiji je bolezen zelo razširjena na Sardiniji in Siciliji, v Padski nižini (ker so tu številne tovarne usnja) ter v okolici Rima.

Izredno trdoživ bacil

Bacil vraničnega prisada je zelo odporen pred uničenjem. V zemlji se ohrani živ do 32 let. Neposredni sončni žarki pa ga uničijo že v nekaj urah. Če se bacil nahaja samo nekaj cm pod zemljo, ostane dolgo živ. Od tu ga lahko prinesejo na svetlo razne podzemeljske žuželke ali krti. Če se bo v bližini pasla živina, se bo lahko okužila. Bacil moremo uničiti, če okuženo snov damo v vrelo vodo in jo tu držimo nekaj ur. V silosu se trosi ohranijo živi tudi 2 leti, v zmrznjenem mesu pa zelo dolgo.

Kot razkužilo sta priporočljivi kalcijev klorid in milnica s formalinom, ki uničita trose vraničnega prisada v nekaj urah. Ko se v hlevu pojavi ta bolezen, moramo najprej ugotoviti, s kakšnim senom smo krmili, ker se je žival najbrž okužila s krmo. Ko smo to dognali, moramo takoj menjati krmo. Hlev in vse, kar je prišlo v dotiko z bolnimi živalmi, pa moramo zelo temeljito razkužiti. Trupla poginulih živali moramo s kožo vred globoko zakopati, še bolje pa je, če jih sežgemo. Zakopljemo ali sežgemo tudi druge predmete, ki so prišli v tesnejši stik z bolno živaljo.

Ko nastane primer vraničnega prisada, sme prefekt izdati odlok, ki javno proglašča, da je določeno področje okuženo in zato podvrženo posebnim predpisom. Veljavnost odloka pa preneha po 10 dneh, če se ne pojavijo novi primeri bolezni. Zakon tudi določa, da je treba obolelo žival zaklati; ta predpis velja tudi za živali, o katerih se samo sumi, da bolehalo za vraničnim prisadom. Prepovedana je nadalje uporaba mleka bolnih živali. Za spoštovanje vseh teh strogih predpisov pa sta v občini odgovorna občinski živinozdravnik in župan in ne morda kak občinski sluga. **Dr. D. R.**

Zborovanje goriških šolnikov

V torek popoldne je Sindikat slovenskih šolnikov v Gorici sklical svoje člane na peti redni občni zbor. Udeležilo se ga je zadovoljivo število članov. Opazila pa se je le prevelika odsotnost učiteljstva.

Zborovanje je otvoril predsednik prof. Bednarik. V poročilu je orisal delovanje te prepotrebne strokovne organizacije, in sicer njen obsežni prispevek pri sestavljanju popravkov k zakonskemu šolskemu osnutku in delo za šolski naraščaj. Odbor je tudi skrbel za predavanja in izlete, a to v bolj skromnem merilu, česar je pač kriva malomarnost nekaterih članov. Dotaknil se je tudi nerednega plačevanja članarine in drugih hib, ki hromijo delo sindikata.

Stanovska organizacija bo v bodoče še bolj potrebna, če bodo šole uzakonjene in bo tudi njen zastopnik imel besedo pri nadzorstvu prednostnih lestvic. Seveda je prvi pogoj rast in razvoj slovenskega šolstva, kar je v veliki meri odvisno od zavednosti naših staršev in tudi naših šolnikov. Predsednik je poročal o stikih in sodelovanju s sindikatom v Trstu, kar bi se moralo pri skupnih zadevah še poglobiti. Sindikat je sodeloval tudi s Šolskim odborom. Ob koncu je dr. Bednarik voščil novemu odboru mnogo uspeha.

Predstavniki tržaškega sindikata prof. Umek je prinesel pozdrave kolegov iz Trsta. Poudaril je potrebo našega sindikalnega obstoja, saj so tudi sindikati prispevali, da se je šolsko vprašanje premaknilo z mrtve točke in da o njem prav ta teden razpravljajo v prosvetni komisiji poslanske zbornice v Rimu. Izvajanja so udeleženci pohvalili s ploskanjem. Sledila so izčrpna poročila tajnika prof. Makuca in blagajnika prof. H. Močnika. Ta je razvil tudi natančen pregled o stanju in razvoju naših šol na Goriškem od leta 1947 dalje.

Poročilom je sledila zelo živahna debata, v kateri so navzoči dali obilo dobrih pobud. Po razrešnici staremu odboru so sledile volitve novega odbora, nadzorništva in razsodišča. V odbor so izvoljeni: prof. Makuca, Bednarik, Humar, Kocjančičeva, Vižintin, katehet Komjanc in učiteljica gospa Šorli-Bratuž. V nadzorstvo pa H. Močnik, Kranner in Bukovec Štefan. V razsodišče dr. Močnik, Bolčina in Paludeto Nives.

Pri slučajnostih so navzoči obsodili zadnje izgrede, naperjene proti slovenskim državnim šolam v Trstu, ter pribili, da takšna dejanja brez potrebe kalijo sožitje med obema narodoma.

Domov so nas začeli voziti v začetku junija. Bilo je lepo junijsko jutro, ko je naša skupina zasedla 42 ameriških tovornikov, ki so nas nato odpeljali čez južno Bavarsko preko Brennerja in Pustriške doline ter skozi zgornjo Koroško in Kanalsko dolino v domovino. Peljali smo se skozi napol porušeni München, v katerega so se začeli vračati prebivalci. Neka mlada ženska nam je pomahala v slovo »Auf Wiedersehen!« Nismo vedeli, ali misli iskreno, ali je bilo v pozdravu izzivanje. Nekateri so ji zagrozili s pestjo z drvečega avtomobila.

Okrog polnoči smo bili v Ljubljani, kjer nas je pričakovalo na tisoče ljudi. Namestili so nas v Marijanišču na Dolenjski cesti in šele drugi dan, potem ko so ugotovili, da med nami ni nalezljivih bolezni, so nas izpustili domov. Nekateri pa so že prej naskrivaj prelezli ograje. Hrepenenje po dragih je bilo močnejše od čuta za disciplino. Nikoli ne bom pozabil prvih hipov, ko sem

Tekma s smrtjo 51.

E. Z.

se znašel sam na ljubljanski ulici. Sam — koliko časa že nisem imel tega občutka, da lahko zavijam kamor koli, ne da bi kdo zapil za menoj in ne da bi slišal topotanje sotrpinov pred seboj in za seboj. Kako čudovito je bilo spet hoditi po teh tako dobro znanih ulicah, na katere me je vezalo toliko dragih spominov. Moral sem se premagovati, da nisem očitno kazal svoje sreče ljudem, ki sem jih srečaval. In šele tisti hip sem imel občutek, da sem svoboden.

K O N E C

ŠPORTNI PREGLED

V boksu odločno prvi Amerikanci

Boksarski šport ne pozna meja in niti časa, ker se vsak dan in na vseh ringih sveta vseskozi sprijemajo boksarji vseh mogočih ras in kategorij, tako v boju za častna prvenstva kot v bitki za prestiž.

Največjo vlogo v tem športu igrajo brez dvoma ameriški boksarji, oziroma boksarji ZDA. Od 8 kategorij imajo ZDA prvenstvo kar v petih. Lahko bi rekli v šestih, ker Kubanec Paret živi v ZDA. Samo mali Kingpetch (Siam) in Brazilec Jofre (toda ne za vse temveč samo za zvezo NBA) sta še svetovna prvaka. Boksarji ZDA prevladujejo v srednjelahki, srednji, srednjetežki in težki kategoriji.

Druge države na svetu, kjer ta šport posebno uspeva je otok Kuba. Njeni boksarji pa povečini bivajo v ZDA. Kar 6 Kubancev je med najboljšimi in nad vsemi mladi svetovni prvak Benny «Kid» Paret. Tretje mesto si delijo tri države: Siam in Brazilija s svetovnim prvakom Kingpetch in Jofre ter Italija s prvovrstnimi boksarji, kot so: Rollo, Campari, Rinaldi in Loi. Tudi Argentinci zavzemajo častna mesta.

Če bi hoteli države razporediti v lestvico, bi leta bila sledeča (v oklepaju število boksarjev svetovnega merila): ZDA 73 (17), Kuba 18 (5), Italija (3), Siam (1) in Brazilija (1) 8, Japonska (2) 6, Argentina (3), Francija (1) in Nigerija (1) 4 itd.

Kaj pa v Evropi? Tu se odvija oster boj med boksarji Italije, Francije in Velike Britanije, čeprav ima največ prvakov Nemčija. Italijani imajo kar 11 boksarjev celinskega merila proti 10 Francozom in 7 Angležem. Med njimi so Loi, Campari, Rinaldi, Rollo in Nobile. Francozi imajo tele izvrstne boksarje: Halimi, Lamperti in Gracia, Angleži pa samo Downesa. Med nemškimi boksarji opazamo samo Schoepnera in Scholza. Razred zase sta Sved Johansson in evropski prvak Finec Luukkonen.

Lestvica najboljših evropskih držav bi bila sledeča: Italija 37 (11), Francija 30 (10), Velika Britanija 25 (7), Nemčija 14 (2), Wales 10 (3), Finska (1), Irsko (2) 7 in Švedska 5 (1) itd.

V lahki kategoriji se največ časa ponša s svetovnim prvenstvom Joe Brown (ZDA), in sicer od avgusta 1956, v srednjetežki pa stari Archie Moore. Najstarejša evropska prvaka sta Nemca Scholz in Schoepner, ki branita uspešno svoj naslov že od jeseni leta 1958.

KATERI SO NAJBOLJŠI BOKSARJI

TEZKA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Patterson (ZDA), 2. Liston (ZDA), 3. Johansson (Švedska), 4. Machen (ZDA) in 5. Hunter (ZDA). Evropska: 1. Johansson (Švedska), 2. Cooper (V. Brit.) in 3. London (V. Brit.).

SREDNJETEŽKA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Moore (ZDA), 2. Johnson (ZDA), 3. Rinaldi (Italija), 4. Schöppner (Nemčija) in 5. Calderwood (V. Brit.). Evropska: 1. Rinaudi (Italija), 2. Schöppner (Nemčija) in 3. Calderwood (V. Brit.).

SREDNJA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Fullmer (ZDA), 2. Robinson (ZDA), 3. Pender (ZDA), 4. Casey (ZDA) in 5. Downes (V. Brit.). Evropska: 1. Downes (V. Brit.), 2. Scholz (Nemčija) in 3. Garbelli (Italija).

SREDNJELAHKA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Paret (Kuba), 2. Rodriguez (Kuba), 3. Griffith (ZDA), 4. Thompson (Argentina) in 5. Dupas (ZDA). Evropska: 1. Loi (Italija), 2. Curvis (Galles) in 3. Visintin (Italija).

LAHKA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Brown (ZDA), 2. Ortiz (ZDA), 3. Matthews (ZDA), 4. Campari (Italija) in 5. Vaillant (Kuba). Evropska: 1. Campari (Italija), 2. Gracia (Francija) in 3. Charnley (V. Brit.).

PERESNA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Moore (ZDA), 2. King (Nigerija), 3. Elrode (Filipini), 4. Ramos (Kuba) in 5. Gonzales (Argentina). Evropska: 1. Lamperti (Francija), 2. Nobile (Italija) in 3. Spinks (V. Brit.).

PETELINJA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Jofre (Brazilija), 2. Halimi (Francija), 3. Ro'lo (Italija), 4. Yonekura (Japonska) in 5. Sanchez (Mehika). Evropska: 1. Halimi (Francija), 2. Rollo (Italija) in 3. Ben Ali (Spanija).

MUSJA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Kingpetch (Siam), 2. Yaoita (Japonska), 3. Bacallao (Kuba), 4. Pacheco (ZDA) in 5. Perez (Argentina). Evropska: Caldwell (Irsko), 6. Luukkonen (Finska) in 3. Li-beer (Francija).

SVETOVNI PRVAKI

Težka kat.: Patterson (ZDA) od 20. 6. 1960, **srednjetežka kat.:** Moore (ZDA) od 17. 12. 1952 za zvezo NYSAC in Johnson (ZDA) od 7. 2. 1961 za zvezo NBA, **srednja kat.:** Fullmer (ZDA) od 28. 8. 1959 za zvezo NBA in Pender (ZDA) od 22. 1. 1960 za zvezo NYSAC, **srednjelahka kat.:** Paret (Kuba) od 28. 5. 1960, **lahka kat.:** Brown (ZDA) od 24. 8. 1956, **peresna kat.:** Moore (ZDA) od 18. 3. 1959, **petelinja kat.:** Jofre (Brazilija) od 19. 11. 1960; **mušja kat.:** Kingpetch (Siam) od 16. 4. 1960.

EVROPSKI PRVAKI

Težka kat.: Richardson (Gales) od 27. 3. 1960, **srednjetežka kat.:** Schöppner (Nemčija) od 12. 12. 1958, **srednja kat.:** Scholz (Nemčija) od 4. 10. 1953, **srednjelahka kat.:** Loi (Italija) od 19. 4. 1959, **lahka kat.:** Charnley (V. Brit.) od 23. 3. 1960, **peresna kat.:** Lamperti (Francija) od 15. 8. 1959, **petelinja kat.:** brez prvaka od 5. 1. 1961, **mušja kat.:** Luukkonen (Finska) od 4. 9. 1959.

Dnevi in tedni so minevali. Za Adrano so bili najlepši tisti trenutki, katere je lahko posvetila otroku. Nekega večera, ko je mala zaspala, je šla Adrana na sprehod tja, kamor sta zahajala z Oskarjem in govorila o bodočnosti. V krasnih barvah sta si risala skupno življenje, zdaj se je pa vse zrušilo. Skoro proti polnoči je že šlo, ko se je vračala domov. Tedaj je šele začutila, da jo v tenki obleki zebe. Pohitela je domov in stopila k zibelki. Začelo jo je tresti. Mrzlica ni popustila. Naslednje jutro je zbrala vse moči, da je vstala s postelje. Morala je poskrbeti za malo Delico; gotovo je že jokala, a je ni slišala. Treslo jo je; mora vztrajati, ostati zdrava zaradi otroka.

Bolezen pa ne vpraša, kaj hočeš. Že v naslednjih urah je mrzlica zrastle. Komaj se je premikala. Poklicala je zdravnika.

Stari doktor Vrtnik jo je preiskal. Obraz se mu je zresnil, ko je svetoval: »V bolnišnico morate, gospa Ferjanova. Bojim se, da bo pljučnica.« Vsega pa ji ni povedal.

»V bolnišnico? Ne, gospod doktor, saj ne morem. Kdo bo pa za Delico skrbel,« je trepetala.

»Res je, gospa, a jaz vas kot zdravnik moram opozoriti na posledice. Kaj pa, če se vam pripeti kaj hujšega? Morate misliti na bodočnost.« Smehljaje je še dodal: »V

14.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

nekaj tednih ali morda še prej boste izven nevarnosti. Toda, povejte, ali niste hči veleposestnika Vrhovca?»

Adrana je prikimala. Ni mogla spregovoriti. Čutila se je preslabo in strah jo je obšel.

»No, vidite, potem pa ni tako hudo. Včasih sva se kaj sešla z vašim očetom. Bom kar k njemu stopil. Bodite kar brez skrbi. Preden pride po vas bolniški voz, bo vse urejeno za Delico. Saj ji je tako ime?«

Spet je Adrana samo pokimala. Prijazne besede so jo skoraj ganile. Saj jih je tako malo slišala, niti od očeta ne.

Nenadoma se je pojavil strah na njenem bledem licu. »Gospod doktor... moj oče...«

»Bom že jaz z njim govoril. Seve, ni lahko z majhnim otrokom. Toda, kjer je dobra volja, kje pa ne bo, če ne pri očetu?«

Z razprtimi očmi je gledala mlada mati v vrata, ki so se zaprla za zdravnikom. Najraje bi stekla za njim. Ni imela moči. Čutila je le bojazen pred očetom, ki bo spet zahteval, naj se odpove spominu na dragega.

LAHKA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Brown (ZDA), 2. Ortiz (ZDA), 3. Matthews (ZDA), 4. Campari (Italija) in 5. Vaillant (Kuba). Evropska: 1. Campari (Italija), 2. Gracia (Francija) in 3. Charnley (V. Brit.).

PERESNA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Moore (ZDA), 2. King (Nigerija), 3. Elrode (Filipini), 4. Ramos (Kuba) in 5. Gonzales (Argentina). Evropska: 1. Lamperti (Francija), 2. Nobile (Italija) in 3. Spinks (V. Brit.).

PETELINJA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Jofre (Brazilija), 2. Halimi (Francija), 3. Ro'lo (Italija), 4. Yonekura (Japonska) in 5. Sanchez (Mehika). Evropska: 1. Halimi (Francija), 2. Rollo (Italija) in 3. Ben Ali (Spanija).

MUSJA KATEGORIJA — Svetovna: 1. Kingpetch (Siam), 2. Yaoita (Japonska), 3. Bacallao (Kuba), 4. Pacheco (ZDA) in 5. Perez (Argentina). Evropska: Caldwell (Irsko), 6. Luukkonen (Finska) in 3. Li-beer (Francija).

Nabrežina

(Nadaljevanje s 4. strani)

Floridan predlagal, naj se občinski svet javno zahvali dosedanjemu predsedniku Lambertu Pertotu, ki je dolgo vrsto let požrtvovalno in nesebično opravljal nalogo, ki mu je bila zaupana. Tem besedam se je takoj pridružil župan ter se bivšemu predsedniku še posebej zahvalil za sodelovanje.

Zatem so svetovalci izvolili odbornika A. Vižintina za občinskega zastopnika v šolskem patronatu. Pri tem je dr. Floridan ugotovil, da to ustanovo že vrsto let vodi komisar, kar ni niti demokratično niti zakonito. Zato je priporočil odborniku Vižintinu, naj posreduje, da se čimprej izvoli novi odbor šolskega patronata, kot predvidevajo zakonski predpisi.

Svet je končno izvolil nove člane Konzorcija za zdravniško, živinozdravniško in tehnično službo ter Konzorcija za pobiranje trošarine. V prvi konzorcij so bili izvoljeni: Markovič Alojz, Škerk Albin, dr. E. Floridan, Terčon Just, Colja Srečko in Marangon Rodolfo. V konzorcij za trošarino pa so bili imenovani Terčon Josip, Legiša Drago, Gergič Rudolf in dr. Rinaldini.

Solze so lile iz velikih, žalostnih oči. Niti spomina na moža ji ne pusti oče. Oh, strl ji je srcé.

Prijazen glas jo je vzdramil. Hoteia je vstati, a ni mogla. Ni vedela, kako je stopila noter bolniška sestra.

»Zdravnik me pošilja k vam, gospa. Povedati vam moram, da je že vse urejeno. Dokler ne pride bolniški voz...«

»Toda jaz nočem... ne morem... moj otrok.« Adranin šibki glas se je pretrgal. Sestri se je smilila. Doktor Vrtnik ji je bil pojasnil, da je zgubila moža.

»Dokler ne pridejo po otročiča, bom ostala pri vas.«

»Ne... Delica...«

Njen glas je zamrl, temne oči so se zaprle. Sestra jo je odela.

(Daije)

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20

Telefon 29-477

40

Za
naben
a
i
m
l
a
i
ž
eP
o
t
vn
e
z
n
a
n
oSamuel
ScowillMiki
Muster

343. Indijanec se je kmalu dvignil in odšel k svojim ljudem. Polovico jih je poslal na raziskovanje po mestu in na zasledovanje zločincev, drugim pa je zaukazal, naj zakurijo in poskrbijo za večerjo. Medtem ko so netili ogenj, so Indijanci zaslišali izpod obzidja pridušeno stokanje. Odkrili so Brazgotinca, ki je ležal na tleh in se zvijal od bolečin.

344. Popotniki so se strnili v krog okoli premaganega zasledovalca. Čeprav je morala Peggy toliko prestati zaradi njega, se ji je zdaj Brazgotinec zasmilil. »Kaj mu je, profesor?« je pošepetala. Profesor ga je pregledal in ji dejal: »Oplazila ga je zastrupljena indijanska puščica.« »Umril bo take smrti, kot je zaslužil!« je dejal Alin stric.

345. Profesor Grey pa ni bil njegovega mnenja. »Dovolj je že kaznovan!« je dejal. »Pustimo mu vsaj življenje. Imate s seboj sol?« Indijanci so prikimali in eden si je odvezal mešiček izza pasu. Njihov vodnik je hotel sicer ugovarjati, a je kmalu popustil profesorjevemu prigovarjanju, saj je bil preveč vesel, ker je našel nečakinjo.

346. Profesor Grey je zajel pest rjavkaste soli, ki je najboljšo sredstvo proti strupu urari, in jo vsul ranjencu v usta. »Jej, če hočeš živeti!« mu je zaukazal. Brazgotinec je pojedel tri pesti soli in čez pol ure je bil izven nevarnosti. Bled in tresoč se je stal pred profesorjem. »Mogoče delam narobe,« je dejal Grey, »toda poklanjam ti prostost.«

347. Ne da bi se obotavljal ali izgubljal čas z zahvalnimi besedami, je Brazgotinec izginil v temo. Tudi popotniki so kmalu pozabili nanj in se predali načrtom za nadaljnjo pot. Profesor ni mogel odkloniti prijaznega vabila njihovega indijanskega rešitelja in mu je obljubil, da bo šel z njim v dolino, kjer se bo Peggy odpočila.

348. Tako so naši popotniki šele čez štiri dni nadaljevali pot proti jezeru Eldorado. Naloga, ki jih je čakala, se jim je zdela zdaj lahka. Imeli so dobro opremo, bogato so bili založeni s hrano in jezdili so na krepkih indijanskih konjih. Vse to jim je poklonil hvaležni Alin stric. Najtežje jim je bilo slovo od prijaznega otroka.

349. V prijetnih mislih na malo prijateljico, ki so ji pomagali domov, in v neprestanih razgovorih o Brazgotinčevem napadu ter rešitvi v zadnjem trenutku je popotnikom hitro minevala pot. Ob spominu na trpljenje, ki so ga prestajali na dolgi pešpoti skozi pragozd, niso mogli dovolj prehvaliti Indijanceve dobrotnosti in njegovih konj.

350. Potem pa je njihovo zanimanje spet pritegnila neznana, nenavadno slikovita pokrajina, ki se je razgrnila onstran mesta Machu Pichu. Vzpenjala se je v visoko planoto, na kateri so prenočili prvi večer. Ob tabornem ognju so posedli pozno v noč in zavzeto poslušali profesorjevo pripovedovanje o slavi in tragediji kraljestva Inkov.

351. Naslednje jutro so jih konji ponesli po strmini navzdol do visokega kanjona, v katerem je bilo mračno kot zvečer. Le profesorjeve ostre oči so odkrivalo tu in tam sledove stare poti Inkov. Opozarjal je nanjo svoje popotnike in jim razlagal starodavne običaje Inkov, ki so vodili ljudstvo k jezeru na vsakoletno darovanje božanstvom.